

Гадел Кутуй (1903-1945)

Гадел Кутуй – татар язучысы, шагыйре һәм драматургы.

Гадел Кутуй ижат эшенә 1920 еллар башында футурист шагыйрь буларак керешә. 1924 елда «Көннәр йөгөргәндә» исемле иң беренче жанытыгы дөнья күрә. Драма әсәрләреннән Г. Кутуйның «Балдызкай» (1926), «Директор Жәмилев» (1926), «Күк күгәрчен» (1929), «Жавап» (1929), «Казан» (1927) пьесалары билгеле. 1936 елда язучының «Тапшырылмаган хатлар» повесте басыла.

Кутуйның сугыш алды чоры прозасында исә тормышны артык бизәп, аның яхшы якларын гына күрсәтү чагыла. Бу чордагы әсәрләрдән «Солтанның бер көне» (1938) исемле озын хикәясе, «Вөждан газабы» (1939), «Нишләргә?» (1940), «Илһам» (1941) хикәяләре, «Шатлык жыры» пьесасы (1935) һәм «Талантлар ватаны» поэмасы (1937) язылганнар.

Бөек Ватан сугышының беренче елында Гадел Кутуй патриотик әсәрләр: «Озату жыры», «Партизанка», «Батыр каберендә», «Яңа ел бүлгә» шигырьләрен, «Рәссам», «Хәнжәр» кебек хикәяләрен яза. Сталинград сугышына катнашканнан соң ул «Без – сталинградчылар» нәсерен, 1944 елда Г. Кутуй «Рөстәм мажаралары» дигән мажаралы-фантастик повестен, 1945 елда «Сагыну» нәсерен ижат итә.

Төп басма китаплары

Көннәр йөгөргәндә: шигырьләр. – Казан: Татарстан матбугат – нәшрият комбинаты, 1925. – 56 б.

Кайнар көннәр: хикәя, шигырь, поэмалар. – Казан: Татарстан матбугат – нәшрият комбинаты, 1927. – 48 б.

Балдызкай: комедия. – Казан: Яңа китап, 1929. – 67 б.

Г. Кутуй әсәрләре: шигырьләр, пьесалар. – Казан: Яңалиф, 1929 -1930. – 107 б.

Тапшырылмаган хатлар: повесть. – Казан: Татгосиздат, 1936. – 91 б.

Хикәяләр. – Казан: Татгосиздат, 1940. – 140 б.

Рөстәм мажаралары: хыялый роман. – Казан: Татгосиздат, 1945. – 72 б.

Сайланма әсәрләр. – Казан: Татгосиздат, 1947. – 258 б.

Сайланма әсәрләр. – Казан: Татгосиздат, 1953. – 312 б.

Публицистика. – Казан: Таткнигоиздат, 1957. – 231 б.

Сайланма әсәрләр. – Казан: Татарстан китап нәшрияты, 1965. – 275 б.

Илһам: сайланма әсәрләр. – Казан: Татарстан китап нәшрияты, 1982. – 464 б.

Сайланма әсәрләр. – Казан: Татарстан китап нәшрияты, 2003. – 275 б.

Библиография

«Мин үз язмышыма риза...» // Ялкын. – 2015. – №8. – 16-17 б.
Язучы Гадел Кутуйның сугыштан балаларына язган хатлары.

Галиуллина, М. «Тапшырыл...ган хатлар» / М.Галиуллина // Мәдәни жомга. – 2019. – №22 (7 июня). – 24 б.

Г.Кариев ис. Татар дәүләт яшь тамашачы театрында Илгиз Зәйниева куйган (Гадел Кутуй әсәре буенча) спектакль турында.

Гомәрова, А. Яхшы кино- тәрбия чарасы. / А.Гомәрова // Идел. – 2017. – №3. – 28 -31 б.

Гадел Кутуй әсәре буенча төшерелгән «Тапшырылмаган хатлар» фильмы турында.

Садриева, А. Экранда - «Тапшырылмаган хатлар» / А.Садриева // Шәһри Казан. – 2016. – №131 (1 декабрь). – 11 б.

Гадел Кутуйның «Тапшырылмаган хатлар» повесте буенча төшерелгән фильм турында.

Хәбетдинова, М. Югалган матурлык. / М.Хәбетдинова // Мәдәни жомга. – 2017. – №16 (28 апрель). – 8-9 б.

Г.Кутуйның «Тапшырылмаган хатлар» повесте буенча төшерелгән татар фильмы турында.

Шамова, Ә. «Тиздән күрешербез!» / Ә. Шамова // Ялкын. – 2015. – №7. – 18-19 б.

Күренекле язучы Гадел Кутуй турында, аның туганнарына фронттан язган хатлары.

Шамова, Ә. Сезнең язмыш сугыш уты белән үрелгән. / Ә.Шамова // Казан утлары. – 2015. – № 3. – 168-171 б.

Язучы Гадел Кутуйның сугыштан язган хатлары.

Шамова, Ә. Фронт хатлары. / Ә. Шамова // Мәдәни жомга. – 2016. – № 22 (10 июнь). – 6 б.

Язучылар Фатих Кәрим, Гадел Кутуй, Мансур Гаяз, Афзал Шамовның сугыш хатлары.

Шаһиева, Р. Бөркет каләм / Р. Шаһиева // Мәдәни жомга. – 2019. – №24 (21 июня). – 14 б.

Бөек Ватан сугышында һәлак булган шагыйрьләр - М. Жәлил, А.Алиш, Ф.Кәрим, Н.Баян, Г.Кутуй иҗатларын искә алу.

Шәрипов, Ә. Кутуйга багышланган шигырь / Ә.Шәрипов // Мәдәни жомга. – 2020. – №25 (26 июня). – 18 б.

Шагыйрь Сириннең (Батыршин) Гадел Кутуйга багышланган язмасы турында.

Шәрәпова, Й. Сагынырлык икән шул... / Й.Шәрәпова // Шәһри Казан. – 2019. – №17 (19 февраля). – 7 б.

Фронтвик шагыйрь Гадел Кутуйның тууына 115 ел тулу уңаеннан, аның туган ягы Пенза өлкәсе Кузнецк районында искә алу кичәсе узуы турында.

Янсуар, Л. Кырыс чорның көләч кешесе / Л.Янсуар // Татарстан. – 2019. – №1. – 64-69 б.

Татар язучысы Гадел Кутуй турында.

Адель Кутуй (1903-1945)

Адель Кутуй - татарский писатель, поэт и драматург.

В литературу Кутуй пришел в начале 1920 года как поэт–футурист. До начала Великой Отечественной войны Адель Кутуй издал свои самые известные произведения — романы «День Султана» и «Муки совести», стихотворение «Родина талантов», пьесу «Сестры в законе».

Наиболее видным сочинением Аделя Кутуя является лирическая повесть «Тапшырылмаган хатлар» («Неотосланные письма», 1936). Автором написано несколько пьес: «Балдызкай» («Сёстры в законе», 1926), «Казан» («Котел», 1927), «Жавап», («Ответ», 1929).

Во время войны А. Кутуй писал патриотическую прозу в стихах «Мы - сталинградцы», «Тоскую» и множество очерков, рассказов, статей. Среди читателей - детей была популярна фантастическая повесть писателя - «Рөстәм мажаралары» («Приключения Рустема», 1945).

Книги

Неотосланные письма: повесть, рассказы / пер. с татар. В.Важдаева. – Казань: Татгосиздат, 1945. – 96 с.

Мы - сталинградцы / пер. с татар. А.Зельдович. – Казань: Татгосиздат, 1947. – 39с.: портр. – (Библиотека татарской советской литературы)

Неотосланные письма: Повесть / пер. с татар. В.Важдаева. – 4-е изд. – Казань: Татгосиздат, 1951. – 67с.: портр.

Неотосланные письма: повесть, рассказы: пер. с татар. – Казань: Таткнигоиздат, 1964. – 112с.: ил.

Приключения Рустема: фантаст. повесть / пер. с татар. Р.Кутуя. – Казань: Татарское книжное издательство, 1964. – 84 с.

Неотосланные письма: повесть, рассказы: пер. с татар. – Казань: Таткнигоиздат, 1968. – 112с

Неотосланные письма: пер. с татар. – Казань: Таткнигоиздат, 1978. – 79с.

Неотосланные письма: Повесть / Пер.с татар. В.Важдаева. – Казань: Татарское книжное издательство, 1982. – 127с.

Неотосланные письма: Повесть / Пер. с татар. В.Важдаева. – Казань: Панорама, 1993. – 47с.: с портр. – (Библиотека журнала «Казань»).

Неотосланные письма повести, стихотворение в прозе. — Казань: Татарское книжное издательство, 2013. — 215, [1] с. + 16 с. фото. — (Мир татарской литературы).

Неотосланные письма: повесть / [пер. с татар. В. Важдаева]. — Казань: Татарское книжное издательство, 2017. — 71 с.

Библиография

Сериал ТНВ «Неотосланные письма» вышел в финалисты региональной премии «ТЭФИ»: [в Архангельске завершился этап премии «ТЭФИ-Регион». Многосерийный фильм, созданный ТНВ по мотивам одноименной повести А.Кутуя, стал финалистом региональной премии в номинации «Художественный фильм. Сериал»] // Казанские ведомости. — 2017. — 17 ноября (№ 170). — С.5.

Дашина А. «Неотосланные письма» покажут на родине Шукшина: [фильм молодого татарстанского режиссера Рустама Рашитова «Неотосланные письма» по мотивам повести А.Кутуя вошел в конкурсную программу Всероссийского Шукшинского кинофестиваля] // Республика Татарстан. — 2017. — 7 июля (№ 97). — С.7.

Катеева А. Встречи с Мусой Джалилем и Аделем Кутуем: [окончание. Начало в №5, 2017, с. 70-75] // Идель. — 2017. — № 6. — С. 62-65.

Катеева А. Встречи с Мусой Джалилем и Аделем Кутуем // Идель. — 2017. — № 5. — С.70-75.

Кадырова А. Режиссер Рашитов читает зрителям «Неотосланные письма»: [в казанский прокат вышел худ. фильм Рустама Рашитова «Тапшырылмаган хатлар» («Неотосланные письма») по мотивам повести А.Кутуя] // Вечерняя Казань. — 2017. — 4 апреля (№ 37).

Гумерова А. Исцеление поколения хорошим кино: [в 2016 г. был снят фильм на татарском языке по повести А.Кутуя «Неотосланные письма» (реж. Р.Рашитов)] // Идель. — 2017. — № 3. — С. 60-65.

Подольская М. Светлые ручейки времени - стихи и проза Рустема Кутуя: [в галереи «Хазинэ» 29 ноября 2016 г. прошел вечер, посвященный к 80-летию со дня рождения писателя Р.Кутуя (1936-2010)] / фот. Ю. Балашов // Казань - 2016. — № 12. — С. 4-5.

Гараева И. В Татарстане сняли фильм по повести Аделя Кутуя: [татарстанские режиссеры экранизировали произведение «Тапшырылмаган хатлар»] // Казанские ведомости. — 2016. — 2 декабря (№ 175). — С.8.

Абсалямова А. Вечные люди. Адель Кутуй: [о знаменитом писателе-фронтовике А.Кутуе] / А. Абсалямова // Казань. — 2014. — № 9. — С.40-41.

Бахтиярова А. Неотосланные письма: [28 ноября исполняется 110 лет со дня рождения татарского поэта и писателя Аделя Кутуя] // Аргументы и факты + прилож. «Регион». — 2013. — 27 ноября-3 декабря (№ 48). — С.39.

Эти книги Вы можете взять в нашей Республиканской детской библиотеке

Сайланма эсэрләр. – Казан: Татарстан китап нәшрияты, 2003. – 275 б.
Тапшырылмаган хатлар: повесть. – Казан: Татгосиздат, 2017.